

Pizza 'meet-up' met jongeren i.h.k.v. ZonMw implementatieproject¹

Betrekken van het sociaal netwerk bij hulp aan jongeren en hun ouders

De **Kenniswerkplaats Jeugd Friesland** werkt samen met jongeren en ouders en partijen vanuit praktijk, beleid, onderwijs en onderzoek aan de verbetering van de jeugdhulpverlening. Uit onderzoek blijkt dat het sociale netwerk, zoals familie en vrienden maar ook andere bekenden van jongeren en ouders, weinig wordt betrokken bij de hulp aan gezinnen met meervoudige en complexe problematiek. We weten dat dit wel belangrijk is, omdat de hulpverlener na een tijdje weer weggaat en familie, vrienden en bekenden vaak langer met een gezin optrekken. Tegelijkertijd vinden hulpverleners het soms lastig om familie en vrienden bij de hulp te betrekken. Op 23 juni 2022 waren we in gesprek met een groep jongeren bij Jimmy's in Leeuwarden om te horen **wat voor jongeren belangrijk is als het gaat om het betrekken van familie en vrienden bij de hulpverlening**. Aan de hand van vier thema's hebben we samen in kaart gebracht wat hulpverleners *vooral wel* en *vooral niet* moeten doen als het gaat om het betrekken van het sociale netwerk bij hulp aan gezinnen met complexe problematiek.

1. BESPREKEN WAT FAMILIE, VRIENDEN EN ANDEREN KUNNEN DOEN TIJDENS DE HULP

De hulpverlener moet vooral WEL...

- ▶ Balans zoeken in het motiveren van de jongere om het netwerk te betrekken;
- ▶ Oprecht en écht luisteren (actieve luisterhouding) / zonder oordeel luisteren;
- ▶ Samen een inschatting maken met betrekking tot wat familie/vrienden/belangrijke anderen kunnen toevoegen;
- ▶ Ruimte bieden voor emotie;
- ▶ Zorgen dat er een contactpersoon is voor ouders van jongere om op terug te vallen of advies te vragen;
- ▶ Realistisch kijken naar de band/relatie tussen de hulpvrager en het systeem;
- ▶ Sneller en flexibeler kijken naar andere mogelijkheden;
- ▶ Elkaar willen begrijpen, niet beschuldigen;
- ▶ De situatie van de jongere serieus nemen;
- ▶ Zich verplaatsen in de ouder;
- ▶ Vragen stellen zodat de persoon niet alles uit zichzelf hoeft te vertellen;
- ▶ Zich objectief opstellen, zonder oordeel;
- ▶ Overleggen met betrokkenen: hoe en wat?
- ▶ Uit laten praten van de jongere;
- ▶ Liefde, bevestiging, begrip en empathie tonen;
- ▶ Er écht voor de jongere zijn;
- ▶ Bij medicatie opbouw en afbouw altijd iemand in de omgeving op de hoogte stellen.

De hulpverlener moet vooral NIET...

- ▶ Zonder toestemming van de jongere iets zeggen tegen familie of vrienden of belangrijke anderen;
- ▶ Acties ondernemen richting het netwerk van de jongere achter de rug van de jongere om;
- ▶ Zaken bespreken met de ouders als de jongere niet wil dat de hulpverlener dit met ouders bespreekt;
- ▶ Dingen invullen voor de jongere;
- ▶ Meteen klaarstaan met een oplossing of advies voor de jongere / direct de problemen op willen lossen;
- ▶ Zeggen dat iets niet waar is (als de jongere zegt dat iets zo is);
- ▶ Misbruik maken van de ander die kwetsbaar is (denk aan alcohol en drugs, e.d.);
- ▶ Zich niet inleven in de ander;
- ▶ Ontkennen dat er iets aan de hand is;
- ▶ Problemen met elkaar gaan vergelijken;
- ▶ Eigen problemen meteen delen met de jongere ('oh dat heb ik ook, blablabla...');
- ▶ Bijgeloof van de jongere aanwakkeren.

¹ In vervolg op het landelijke onderzoek naar werkzame elementen van interventies voor gezinnen met meervoudige en complexe problemen (GMCP). Het project wordt uitgevoerd i.s.m. RuG, Expertisecentrum Gezinnen met meervoudige en complexe problemen, Hogeschool Windesheim, C4Youth en ExpEx/Stjoer.

2. IN KAART BRENGEN VAN BELANGRIJKE VRIENDEN EN FAMILIE

De hulpverlener moet vooral WEL...

- Eerst vertrouwensband met jongere opbouwen;
- Genogram en sociogram maken (overzicht van familie en sociale omgeving om op minder heldere momenten een goed beeld te hebben);
- Ecogram maken om alle banden langs te gaan en die banden betekenis te geven;
- Leidende en sturende vragen stellen zodat de jongere zelf aan het werk gaat om antwoord op de vraag te krijgen;
- Vragen stellen (doorvragen, wondervraag, open vragen i.p.v. ja/nee vragen);
- In overleg gaan met jongere/ouder(s);
- Out of the box denken.

De hulpverlener moet vooral NIET...

- Bagatelliseren van problemen die jongere ervaart;
- Als hulpverlener zelf invullen voor jongere/ouder wie een belangrijke rol in hun leven speelt/zou kunnen spelen;
- Andere mensen uit het netwerk bij hulp betrekken zonder toestemming van jongere en/of ouders;
- De overhand nemen in het gesprek over de betrokkenheid van het sociale netwerk en dingen opleggen aan jongere/ouder(s);
- Eigen conclusies trekken en doordrammen zonder na te vragen bij de jongere of de aannames kloppen;
- Van het probleem van de jongere hun eigen probleem maken.

3. BENADEREN VAN VRIENDEN EN FAMILIE OM MEE TE HELPEN

De hulpverlener moet vooral WEL...

- Gesprek aanvragen met het sociale netwerk, familie en vrienden e.d. van de jongere;
- Voorbereidend gesprek met de jongere houden en te oefenen: hoe pak je zoiets aan als je het netwerk vraagt om hulp?
- Afspraken maken met jongere/ouder(s) over het doel van het betrekken van het netwerk en over wat er met wie gedeeld wordt;
- Afhankelijk van de situatie en de voorkeur van de jongere afspreken of de jongere dit zelf doet of dat dit beter door hulpverlener en jongere samen opgepakt kan worden;
- Jongere helpen om grenzen richting het sociale netwerk te bewaken;
- Ruimte bieden voor weigering door familie en vrienden om betrokken te zijn bij de hulp;

De hulpverlener moet vooral NIET...

- Familie, vrienden of andere contacten benaderen over bepaalde onderwerpen, zonder toestemming van de jongere of achter de rug van de jongere om;
- Uit zijn op controle en doordrammen, zelf familie of vrienden van de jongere benaderen.

De hulpverlener moet vooral WEL (vervolg)...

- Geruststellende gedachten meegeven aan jongere voor het gezamenlijke gesprek (*'blijf dicht bij jezelf'; 'niet alles kan veranderen in één dag'*);
- Ruimte geven als het niet loopt volgens plan (persoon apart spreken, stoppen met gezamenlijke gesprekken);
- Rekening houden met de gemoedstoestand van de jongere.

4. SAMEN KIJKEN WAT FAMILIE EN VRIENDEN KUNNEN DOEN ALS DE HULP GESTOPT IS

De hulpverlener moet vooral WEL...

- Afspreken wie als vertrouwenspersoon fungeert, die aan de bel kan trekken als er iets mis gaat;
- Gesprek aangaan met het netwerk: wat kunnen ze beter niet doen en wat kunnen ze wel doen;
- Laagdrempelig aangeven, dat je als hulpverlener nog beschikbaar bent voor de jongere, ook al weet je niet alles.

De hulpverlener moet vooral NIET...

- Meteen doen alsof de jongere is 'genezen', alsof jongere het vanaf nu aan weer helemaal zelf kan;
- Meteen gealarmeerd zijn als het (tijdelijk) minder goed met de jongere gaat;
- Direct naar de oplossing voor de problemen op zoek gaan.